

may los falta: / crec que va ser un *crivell* / d'una vella mitjanada, / qui per ser medianera / el ser vella ya bastava» (*Piramo y Tisbe*, JqMBover, II, 276.22.1).

Queda, doncs, establert que en aquesta entitat lèxica se sumaren i combinaren les dues arrels romàniques CREPACL- i CRIBELL-, i que per tant hem de comptar amb la probabilitat que des d'antic existissin formes de tipus *creveyl-* o *creviyl-*. Com que formes de la mena de *creviylar* passen a cada pas a **croviylar* l'abialitzant-se la vocal, i la *v* pretònica se sol perdre en contacte amb una *o* (*sovent* > *soent*, *moïment*, *roïra*, etc.), és, doncs, aquesta l'única explicació convincent del mall. *cruiar* (< **cruviyar*) [1840, «*cruyar*: cascar, resquebrajar», *DFgra.*; c. 1850, Tomàs Aguiló]: «l'ermita --- / un gros batzerar s'hi aborda / entrant pel vetust portal / i un tany de figuera borda / ha *cruiat* el finestral», Guasp, *IdOr.* IX, 61; *cruiat* 'acivellat' (*BDLC* XIV, 146), 'consumit trontollant' (*BDLC* XIII, 232). D'aquí després el postverbal *cruí* [1858, *Damen.*; c. 1880, PdAPenya] «pels *crulls* de la porta --- filtra un bri de clara», Llorenç Ribes (*La Mínyonia d'un infant orat*, cap. final, *A la ciutat dels Llibres*). Entre el *cruí* de Pere d'Alc. Penya, i únicament de Mallorca, i el *crivell* de Roca i Seguí, i comú a les tres Balears, són ja la cronologia i la geografia les que indiquen que aquell és la forma alterada i aquest la pròxima a l'origen. *Curivellat* '(pit) cascat', que *AlcM* recull del Baix Empordà, deu sortir, per metàtesi, de *kæruvilát*, on es combinen l'antecedent *cruviylat* del mot mallorquí amb l'anaptixi que hem vist abans en *escaliveyes*; i de *curivellat* deriva b. emp. *curivell* 'casca-dura'. Quant a *cruiar* és ben poc probable en l'aspecte semàntic la idea de l'*AlcM* d'identificar amb l'it. *crollare*, oc. *collar*, fr. *crouler*, 'sacsejar, trontollar, ensorrar-se', i fonèticament és netament impossible, puix que el grup romànic tardà *tl* de cap manera no podria donar *y* ni *yl* (T'L en aquests mots romànics estrangers, mai CL ni *-yl-*: ni si l'ètimon CORROTULARE fos bo, i no CROTALON que demostro en un altre article, i amb aquest, encara pitjor).

En fi, acabo posant de relleu la data tardana de la forma femenina i amb *cl-*, avui predominant en la llengua comuna. És la que ja va usar Verdaguer en l'*Atl.*: «escup per grans *clivelles* que 's baden regulloses»,⁷ i Lab. (1839) és el primer que la registra. Però en la tradició lexicogràfica aparegué primer amb *cr-*, des de Lacav. (1695).⁸ I en parlars un poc distants i conservadors, en el Migjorn del Princ.: «Les *Crivelles*» vora el riu Siurana, a Torroja del Priorat. Aquesta la tenim també en algun antic document mallorquí: «per tapar, junt a la dita font, en la sèquia de la ciutat, algunes *crivelles*, per las quals se pert la aygua ---», a. 1635 (*BSAL* VIII, 395a).

Ens resta ja només preguntar-nos el perquè d'aquesta inicial en *cl-*. És l'únic punt que no es justifica de bon antuvi, ni partint de CRIBELLARE ni de CREPACULA. Potser seria simplement una assimilació a distància, una «dilació». Crec que, en efecte, això havia d'obrar. Però ens acontentaria més de trobar un factor que hi hagués donat la balançada. I això pogué

ser la influència d'altres parònims, de sentit més vagament afí, però tanmateix no del tot allunyat: *crive-llar* > *clivellar* potser per l'acció de *clenxar* 'partir en dos la cabellera', coincidint-hi *clavar*, que es diu abans que tot de clavar claus, escarpes, tascons; i ja hem vist, per la definició de Ga. Girona, que molts insisteixen a cercar un nexa amb CLAVICULA (*clavilles del jou, d'un instrument de música*, etc.). Potser tot això ja bastava. Em pregunto, encara, però, si el val. i tort. *clivill* (*clavill*) no seria una herència moss. Car llavors per a aquest bastaria partir del tipus CREPACULA: d'una forma igual a la lulliana. L'arabització explicaria d'un sol tret: 1) *cr-* > *cl-*, 2) *â* > *i* per imela extrema (a esperar davant la palatal *-yl-*), 3) la vacil·lació entre *cle-* i *cla-*, 4) el pas de *-p-* a *-b-* d'on després *-v-* (sense necessitat forçosa llavors de fer intervenir cap encreuament, ni tan sols amb CRIBELLARE), 5) i potser fins i tot el masculí, admetent una pronúncia morisca tardana de la *-a*: *krabilyä* > *clabile* > *clavill*.

Com a objecció contra això hi ha l'aparició de les formes en el Nord del Principat. Sens dubte allà hi ha *escriveyes* a Calldetenes, però amb *cl-* a Setcases i la localitzada a Bages i Osona, *DAG.*; com que en part la deformació *escaliveyes* revela influència d'*escalivar*, i hi ha sempre la possibilitat que l'explicació de *cl-* difereixi localment, no és possible d'arribar a confirmació ni denegació resolta de la conjectura mossàrab. Indispensable, cal reconèixer que no ho és.⁹

DERIV.: *Crivell*, *cl-*, supra. *Clevill*, *cla-*, id. *Clevillament*, *clivelladis*, *cr-*. *Clivellós* [*cr-*, 1617]. *Aclavillar*, *acle-*, *acli-*, *acri-*, supra. *Enclaviar* (Setcases), veg. supra.

Escrivella, *-llar*, *escl-* (ha de ser inventada —i mal inventada— la pronúncia *eskribéjə* que *AlcM* atribueix a Vilafranca i Vilanova, on no hi ha hagut mai la pronúncia *-jə* < *-yla*).

¹ Oc. ant. *fermamen(t)* «fortification, assurance», *PDPF.* — ² *CoDoACA* XIII, 88, ms. cat. oriental del S. XIV. — ³ En aquestes dades es tracta de badalocs i esclertes del terror, d'una manera general. «Les Clapes de la Sanxa són roques i *clavills*», *Alcalà*; «La Font de la Figuera ix de un *klabil*», *Montroi*; «un *clevill* on hi havia una rabosa», *Elx*. «Aquest és un abric xic i en un dels *clavills* conté, molt amagat, un planell de la pedra on està representada, amb imatges negres, una escena bèl·lica», *Porcar*, *BSCC*; «Bòia els ensenya / un *clavill* qui clareja entre la penya», *GaGirona (Seidia, 82)*; en el Voc. del Maestrat: «badall --- si clareja o deixa passar llum; tall natural en la pell de les figues madures i d'altres fruits, i en les escorces o crostes; ubertura feta en alguna pessa perquè hi passe una altra, com los que es fan en lo camatimó de l'aladre per a ficar-hi les clavilles» (desconfiem en veure aquest atansament an-etimològic): com a propi de la Pna. i Val., i més aviat *clivill* en el Maestr. i «Dalt de Tortosa». — ⁴ «Llivanya», o sia 'escletra fina'. — ⁵ D'altres deien que «l'hi van *enclaviar*».

⁶ Careta declara que se sent *clivilles* per 'esquerdetes que es fan a la fusta, a la pedra, al vori i per les